

مقدمه مؤلف

سلام به همه دانش‌آموزان علوم انسانی!

با نهایه شدن امتحانات پایه یازدهم از خرداد ۱۴۰۳ و تأثیر نمرات آن بر قبولی در دانشگاه، وجود منابع و کتاب‌هایی که دانش‌آموزان را برای این امتحانات آماده‌تر سازد نیازی ضروری است. درس روان‌شناسی یکی از دروس تخصصی علوم انسانی در پایه یازدهم است و کتاب حاضر با هدف آماده‌سازی دانش‌آموزان برای امتحانات داخلی و نیمسال اول و دوم این درس تألیف شده است. این کتاب با استفاده از تیپ‌های گوناگون سؤالات و نمونه آزمون‌های نیمسال اول و دوم به شما دانش‌آموزان کمک می‌کند مطالب و محتوای کتاب روان‌شناسی را بهتر مرور کرده تا بتوانید در آزمون‌های هر نیمسال نمرات بالایی را کسب نمایید.

این کتاب شامل بخش‌های زیر است:

۱ سؤالات و پرسش‌های متنوع در قالب‌های «درست و نادرست، جای خالی، چهارگزینه‌ای، کشف ارتباط، پاسخ کوتاه، کمانکی،

اصطلاحات و تعاریف، پاسخ کامل».

۲ درس‌نامه‌های جامع و مفید

۳ پاسخ‌نامه تشریحی پرسش‌های هر درس

۴ امتحانات پایانی نوبت اول و دوم همراه با پاسخ‌نامه تشریحی و ریزبارمبندی

امیدواریم این کتاب در یادگیری بهتر درس روان‌شناسی به شما دانش‌آموزان کمک کند و موجب موفقیت شما در آزمون‌های این درس باشد.

در پایان باید از تمامی عزیزانی که در به ثمر رسیدن این کتاب نقش داشتند تشکر نمایم:

● آقایان دکتر کمیل نصری و مهندس احمد علی‌نژاد و سایر عزیزانی که در مجموعه خیلی‌سبز فرصت را برای چاپ این

کتاب فراهم نمودند.

با آرزوی بهترین‌ها

حامد یاری

فهرست مطالب

درسنامه پاسخ	سؤال	
۴۸	۵	درس اول: روان شناسی؛ تعریف و روش مورد مطالعه
۵۲	۱۰	درس دوم: روان شناسی رشد
۵۹	۱۶	درس سوم: احساس، توجه، ادراک
۶۴	۲۲	درس چهارم: حافظه و علل فراموشی
۷۱	۲۷	درس پنجم: تفکر (۱) حل مسئله
۷۶	۳۲	درس ششم: تفکر (۲) تصمیم گیری
۸۱	۳۷	درس هفتم: انگیزه و نگرش
۸۶	۴۲	درس هشتم: روان شناسی سلامت
		ضمیمه: امتحانات شبیه ساز نهایی
۱۰۵	۹۴	■ امتحان شماره ۱: نوبت اول (میان سال) .....
۱۰۵	۹۵	■ امتحان شماره ۲: نوبت اول (میان سال) .....
۱۰۶	۹۷	■ امتحان شماره ۳: نوبت دوم (پایان سال) .....
۱۰۶	۹۹	■ امتحان شماره ۴: نوبت دوم (پایان سال) .....
۱۰۷	۱۰۱	■ امتحان شماره ۵: نوبت دوم (پایان سال) .....
۱۰۸	۱۰۳	■ امتحان شماره ۶: نوبت دوم (پایان سال) .....

درس ۱ روان‌شناسی؛ تعریف و روش مورد مطالعه

درست/ نادرست

درست یا نادرست بودن جملات زیر را مشخص کنید.

- ۱- تأثیر برنامه‌های خوشونت‌آمیز بر الگوهای مناسبات اجتماعی از دغدغه‌های روان‌شناسان است.
- ۲- پاسخگویی به علل تمایل بعضی افراد به جراحی‌های مکرر زیبایی در قلمرو علم روان‌شناسی است.
- ۳- منابع چهارگانه معرفت به دلیل ویژگی‌های مشترک و مشابهی که با یکدیگر دارند می‌توانند تکمیل‌کننده جنبه‌های مختلف آگاهی باشند.
- ۴- فرضیه‌ها نه تنها در پاسخ به یک سؤال می‌آیند بلکه می‌توانند موجب طرح سؤال‌های دیگر هم بشوند.
- ۵- معتبر بودن و پذیرفته شدن یک فرضیه به معنای واقعی بودن آن نیست و یک فرضیه ممکن است پس از مدتی به دلیل تغییر پیش‌فرض‌های دانشمندان، نادرست تلقی گردد.
- ۶- روان‌شناسان برخلاف سایر دانشمندان علوم تجربی، در توصیف موضوعات مختلف غالباً تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها و نظریات پذیرفته‌شده علمی نیستند.
- ۷- این که برای یک پدیده یا موضوع، تبیین‌های متفاوت و در عین حال صحیحی وجود داشته باشد امری غیرمحتمل است.
- ۸- کنترل و پیش‌بینی در علم روان‌شناسی نسبت به بسیاری از علوم تجربی دیگر با دشواری‌های بیشتری روبه‌رو است.
- ۹- هر نظریه علمی که براساس تجربه شکل گرفته است خود بر نظریات و مبانی غیرتجربی تکیه داشته و با تغییر در آنها، نظریات مطرح‌شده در علم تجربی نیز تغییر خواهد کرد.
- ۱۰- در روش تجربی، در جست‌وجوی چیزی بودن موجب می‌شود این روش دارای فرایند معین و قابل کنترل باشد.
- ۱۱- حل مسائل با روش‌های منحصربه‌فرد، اگرچه آن پاسخ‌ها به وسیله دیگران و با رعایت ضوابط علمی قابل تکرار باشد، در مجموعه روش علمی قرار نمی‌گیرد.
- ۱۲- همه علوم به یک میزان دارای یافته‌های تکرارپذیر نیستند.
- ۱۳- تغییر در نیازهای زیستی و فرهنگی و اجتماعی موجب تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم می‌شود.
- ۱۴- حرکت جمعی پرندگان و لانه‌سازی برخی از آنها، نمونه‌هایی از رفتار محسوب می‌شوند.
- ۱۵- عالی‌ترین مرتبه شناخت، قضاوت و تصمیم‌گیری است.
- ۱۶- فرایندهای ذهنی به طور مستقیم قابل مشاهده نیستند، به همین دلیل نمی‌توان این فرایندها را مورد مطالعه تجربی قرار داد.
- ۱۷- علاوه بر مصاحبه در محیط طبیعی برخی از محققان در محیط آزمایشگاهی نیز به مصاحبه برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نظر خود می‌پردازند.
- ۱۸- استفاده از آزمون‌های روان‌شناختی، چگونگی اجرا و تفسیر آن باید در کنار سایر روش‌ها انجام شود.

جای خالی

جاهای خالی را با عبارت مناسب کامل کنید.

- ۱۹- پژوهش‌های دانشمندان با ..... آغاز می‌شود.
- ۲۰- در علوم تجربی با کمک ..... و روش‌های مختلف، رابطه بین پدیده‌های طبیعی بررسی می‌شود.
- ۲۱- نظریه‌های علمی از تأیید ..... در شرایط مختلف آزمایشی پدید می‌آیند.
- ۲۲- چگونگی ..... هر دانشمند از یک پدیده تأثیر بسیار زیادی در مواجهه با آن موضوع و بررسی علمی آن دارد.
- ۲۳- پژوهشگران با توجه به دانش و تجربه‌های قبلی و استفاده از ..... خود سعی می‌کنند پاسخ‌های سنجیده به مسائل علمی بدهند.
- ۲۴- مهم‌ترین دلیل دشواری پیش‌بینی و کنترل در علم روان‌شناسی پیچیدگی و دشواری ..... و ..... در موضوعات مختلف این علم است.
- ۲۵- تنها چیزی که علم تجربی در مواجهه با مسائل غیر قابل مشاهده می‌تواند ادعا کند ..... است.
- ۲۶- در جست‌وجوی چیزی بودن باعث می‌شود تا روش علمی ..... باشد.

- ۲۷- پس از برگزیدن یک توصیف و تبیین خاص از یک پدیده تا حد زیادی می‌توان به ..... و ..... آن پدیده دست یافت.
- ۲۸- در روش علمی، دانشمند با ..... موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کند.
- ۲۹- در روش علمی، روشن‌سازی ..... همانند نور در شب تاریک است؛ یعنی هر چه بر شدت نور افزوده می‌شود از مقدار تاریکی کاسته می‌شود.
- ۳۰- در یک آزمایش تجربی، ..... هر چیزی است که تغییر می‌کند.
- ۳۱- رسیدن به یافته‌های تکرارپذیر در علم روان‌شناسی ..... از رسیدن به یافته‌های تکرارپذیر در علم فیزیک است.
- ۳۲- در یکی از جامع‌ترین تعاریف، روان‌شناسی عبارت است از علم مطالعه ..... و فرایندهای ذهنی.
- ۳۳- در روش علمی برای سهولت در اندازه‌گیری‌ها باید متغیرهای مورد نظر به شکل دقیق، شفاف و ..... تعریف شوند.
- ۳۴- در روش تجربی، فرایند به جریان ..... اشاره دارد.
- ۳۵- فرایندهای ذهنی از اموری هستند که به شکل ..... قابل مشاهده نیستند.
- ۳۶- فرایند استفاده از اطلاعات موجود در ..... تفکر نام دارد.
- ۳۷- پیش‌بینی موضوعاتی مانند انگیزه پیشرفت به مراتب ..... از پیش‌بینی انبساط فلز در فیزیک است.
- ۳۸- هر چه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش برویم عمل پردازش ..... می‌شود.
- ۳۹- فرایند توجه تا ..... شناخت نامیده می‌شود.
- ۴۰- هر چه پردازش ما ..... باشد شناخت شکل گرفته، پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود.
- ۴۱- با استفاده از روش ..... می‌توان رفتار نوع‌دوستانه را در حیوانات مطالعه کرد.
- ۴۲- اطلاعاتی را که با کمک مشاهده مستقیم نمی‌توان به دست آورد می‌توان با استفاده از ..... کسب کرد.
- ۴۳- آزمون‌های روان‌شناختی ابزاری برای ..... کردن ویژگی‌های روان‌شناختی هستند.

چهار گزینه‌ای

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- ۴۴- کدام گزینه درباره ترتیب مفاهیم در پژوهش علمی پس از طرح مسئله درست است؟
- ۱ فرضیه - نظریه - قانون علمی
۲ فرضیه - قانون علمی - نظریه
۳ اصل علمی - قانون علمی - نظریه
۴ اصل علمی - قانون علمی - نظریه
- ۴۵- کدام یک از عبارتهای زیر توصیف و کدام یک تبیین است؟
- ۱ تاریخ، علم مطالعه زندگی انسان در گذشته است.
۲ مطالعه تاریخ موجب عبرت از گذشتگان و افزایش فهم انسان می‌شود.
۳ تاریخ علل وقوع جنگ‌ها و حوادث گذشته را بیان می‌کند.
- ۱ الف: توصیف/ ب: تبیین/ پ: تبیین
۲ الف: تبیین/ ب: تبیین/ پ: توصیف
۳ الف: توصیف/ ب: تبیین/ پ: توصیف
۴ الف: تبیین/ ب: تبیین/ پ: تبیین
- ۴۶- پیش‌بینی و کنترل کدام یک از موضوعات یا مسائل زیر آسان‌تر است؟
- ۱ مسائلی که از روش علمی در اهداف خود بهره می‌برند.
۲ موضوعاتی که توصیف و تبیین روشن‌تری داشته باشند.
۳ مسائلی که از تعریف عملیاتی و علمی برخوردار باشند.
۴ موضوعاتی که از توصیف و تبیین‌های متفاوت و گوناگونی برخوردار باشند.
- ۴۷- کدام گزینه به مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی در مواجهه با مسئله اشاره دارد؟
- ۱ دانشمند از منابع آگاهی و معرفت و فرد عادی از افکار و استنباط شخصی بهره می‌گیرد.
۲ برخلاف فرد عادی، مواجهه دانشمند، بی‌طرفانه و به دور از احساسات شخصی است.
۳ فرد عادی تابع احساسات و دانشمند تابع روش‌های تجربی است.
۴ مواجهه دانشمند برخلاف فرد عادی منظم و قاعده‌مند است.
- ۴۸- موارد مشخص شده در متن زیر به ترتیب به کدام مفاهیم علمی اشاره دارند؟
- «پژوهشگری به این مسئله توجه کرده است: گذشت زمان چه تأثیری بر پایداری حافظه دارد؟ او با توجه به تجربیات شخصی خود، ابتدا این پاسخ را ارائه می‌دهد: گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود. این پژوهشگر پس از انجام آزمایش و بررسی‌های خود به این نتیجه می‌رسد که: گذشت زمان یکی از عوامل مؤثر بر عملکرد حافظه است.»

۴۹- کدام گزینه‌ها از ویژگی‌های روش علمی محسوب می‌شوند؟

۱- در حیطه امور غیر قابل مشاهده نیز قابل تعمیم‌اند.

۲- مشاهده و تجربه، رکن اساسی آن است.

۳- تنها در امور مشاهده‌پذیر قابل اجرا هستند.

۴- مبتنی بر روش‌های تجربی و استدلال‌های عقلی هستند.

الف - ب   ۱   پ - ت   ۲   الف - ت   ۳   ب - پ

۵۰- کدام عبارت می‌تواند تعریف عملیاتی هوش باشد؟

۱- ظرفیت فرد برای کسب اطلاعات و یادگیری است.

۲- قدرت یادگیری و توانایی تجزیه و تحلیل فرایندهای شناختی است.

۳- عددی است که با اجرای آزمون سازگاری به دست می‌آید.

۴- نوعی توانایی شناختی است که حدود ۸۰ درصد آن تحت تأثیر وراثت است.

۵۱- کدام عبارت فرضیه محسوب می‌شود؟

۱- تماشای فیلم و سریال‌های خشن باعث افزایش خشونت در کودکان می‌شود.

۲- نظریه روان‌کاوی فروید خشونت را یک رفتار غریزی در انسان می‌داند.

۳- چه عواملی موجب تفاوت کودکان در ابراز رفتارهای خشن می‌شود؟

۴- آیا میان خشونت افراد و شرایط اقتصادی آن‌ها ارتباطی وجود دارد؟

۵۲- پیچیدگی پژوهش‌های روان‌شناختی درباره انسان کدامیک از نتایج زیر را به دنبال دارد؟

۱- عدم تکرارپذیری یافته‌های مربوط به انسان

۲- دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی

۳- تکرارپذیری بیشتر یافته‌های روان‌شناسی نسبت به علوم تجربی

۴- ناتوانی روش علمی در حل مسائل علوم انسانی

۵۳- شناخت پایه، شامل کدام فرایندها می‌شود؟

۱- احساس - توجه - ادراک   ۲- توجه - ادراک - حافظه   ۳- احساس - حافظه - تفکر   ۴- توجه - تفکر - حافظه

۵۴- کدامیک از انواع پردازش، ویژگی‌های کیفی محرک را هم مورد توجه قرار می‌دهد؟

۱- پردازش ادراکی   ۲- پردازش عالی   ۳- پردازش مفهومی   ۴- پردازش استدلالی

۵۵- کدام گزینه از سطوح شناخت عالی محسوب نمی‌شود؟

۱- استدلال   ۲- حافظه   ۳- قضاوت   ۴- تصمیم‌گیری

۵۶- به ترتیب هر یک از عبارت‌های زیر به کدامیک از انواع پردازش اشاره دارند؟

۱- خرید ماشین اسباب‌بازی براساس اندازه آن   ۲- انتخاب کتاب با توجه به تعداد نقاشی‌ها و عکس‌های آن

۳- خرید کوله‌پشتی با توجه به سبک یا سنگین بودن آن

۱- ادراکی - مفهومی - ادراکی   ۲- ادراکی - ادراکی - مفهومی   ۳- مفهومی - ادراکی - مفهومی   ۴- مفهومی - مفهومی - ادراکی

۵۷- به ترتیب هر یک از عبارت‌های زیر ویژگی کدامیک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی است؟

۱- باید دقیقاً همان چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند.

۲- بسیاری از محققان با استفاده از آن رفتار آدمیان و حیوانات را مطالعه می‌کنند.

۱- پرسش‌نامه - مشاهده   ۲- پرسش‌نامه - آزمون   ۳- آزمون - مشاهده   ۴- مشاهده - آزمون

کشف ارتباط

عبارت مناسب را از ستون مقابل انتخاب کنید.

۵۸- پاداش دادن در مقابل یک رفتار در تکرار آن رفتار مؤثر است.

الف) مسئله

۵۹- میزان ارتباط با همسالان موجب افزایش رفتارهای نامطلوب در نوجوانان می‌شود.

ب) نظریه

۶۰- آیا محرک‌های خوشایند و مطلوب موجب افزایش و تقویت رفتار می‌شوند؟

پ) قانون

ت) فرضیه

۶۱- ساخت آن‌ها بسیار دشوار است و فرایند پیچیده‌ای را طی می‌کنند.

الف) پرسش‌نامه

۶۲- برخلاف گفت‌وگوی معمولی، هدفمند و سازمان‌یافته است.

ب) مشاهده

۶۳- با استفاده از این روش می‌توان جزئیات الگوهای حرکتی نوزادان را توصیف نمود.

پ) مصاحبه

ت) آزمون

- ۶۴- گوش دادن به صحبت‌های معلم از بین صداهای موجود در کلاس الف) ادراک
- ۶۵- شنیدن صدای معلم و همکلاسی‌ها در کلاس درس ریاضی ب) توجه
- ۶۶- پاسخ دادن به مسائل و تمرینات مطرح شده در کتاب ریاضی پ) تفکر
- ت) احساس

پاسخ کوتاه

به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۶۷- علمی که از روش‌های علمی دقیق و قابل اندازه‌گیری برای بررسی موضوع مورد مطالعه استفاده می‌کند چه نامیده می‌شود؟
- ۶۸- شخصی بیان می‌کند: اگر کره زمین چند کیلومتر دورتر یا نزدیک‌تر به خورشید بود امکان حیات در زمین وجود نداشت. این شخص با استفاده از کدامیک از منابع آگاهی و معرفت به وجود نظم و انضباط در جهان هستی پی برده است؟
- ۶۹- یکی از ویژگی‌های دانشمندان در توصیف موضوعات و پدیده‌های مختلف را بیان کنید.
- ۷۰- کدامیک از اهداف علم تجربی به بیان چرایی اتفاق افتادن یک پدیده می‌پردازد؟
- ۷۱- مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع چه نامیده می‌شود؟
- ۷۲- یکی از منابع دانشمندان برای بیان فرضیه‌های خود را نام ببرید.
- ۷۳- پس از برگزیدن یک توصیف و تبیین خاص از یک پدیده به کدامیک از اهداف علمی می‌توان دست یافت؟
- ۷۴- وقتی از مبدأ به سوی مقصد در حال حرکت هستیم جریان رسیدن به هدف چه نامیده می‌شود؟
- ۷۵- روش علمی تابع قواعد مشخصی است که به صورت منظم طی می‌شود، این ویژگی روش علمی چه نامیده می‌شود؟
- ۷۶- دو مورد از ویژگی‌های متغیر در تعریف عملیاتی را نام ببرید.
- ۷۷- «شخصی نبودن یافته‌های به دست آمده از روش علمی» به کدام ویژگی روش علمی اشاره دارد؟
- ۷۸- هر نوع فعالیت مورد مشاهده جاندار چه نامیده می‌شود؟
- ۷۹- محفظه‌ای که ادراک‌ها و تفسیرهای مربوط به محرک‌های انتخابی در آن نگهداری می‌شود، چه نام دارد؟
- ۸۰- دریافت، فهم و تحلیل اطلاعات چه نامیده می‌شود؟
- ۸۱- تعریف هوش به «قدرت سازگاری با محیط» چه نوع تعریفی است؟
- ۸۲- کدامیک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات باید به دست افراد متخصص انجام شود؟
- ۸۳- افراد عادی جامعه بیش از هر روشی با کدامیک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات روبه‌رو شده‌اند؟

کمانکی

در جملات زیر عبارت صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- ۸۴- هر دانشمند زمانی که یک پدیده را تبیین می‌کند در واقع در حال (بیان علل - توصیف چگونگی) اتفاق افتادن آن پدیده در جهان است.
- ۸۵- علم تجربی از ابزارهای (قابل مشاهده - قابل اندازه‌گیری) برای آگاهی از جنبه‌های مختلف عالم هستی و خلقت استفاده می‌کند.
- ۸۶- تعریف عملیاتی باید به گونه‌ای باشد که همه افراد با مطالعه آن به برداشت (متفاوت - یکسان) از متغیر برسند.
- ۸۷- مطالعه رفتار، محدود به انسان (نیست - است) و در بسیاری از آزمایش‌ها تفاوت جدی میان انسان و حیوان گذاشته (نمی‌شود - می‌شود).
- ۸۸- محرک‌های مختلف، گیرنده‌های حسی ما را تحریک می‌کنند که به نتیجه آن (احساس - ادراک) می‌گویند.
- ۸۹- فرایندهای ذهنی را به واسطه آثار و کارکردهای (قابل مشاهده - غیر قابل مشاهده) آن‌ها مورد مطالعه تجربی قرار می‌دهیم.
- ۹۰- پردازشی که صرفاً بر ویژگی‌های (کیفی - حسی) تکیه داشته باشد، پردازش ادراکی است.
- ۹۱- «انگیزش تحصیلی یعنی نمرات کسب شده دانش‌آموزان در آزمون هارتر» نوعی تعریف (مفهومی - عملیاتی) است.
- ۹۲- در روش (پرسش‌نامه - مشاهده)، اطلاعات باید به شکل دقیق ثبت شوند و تا جای ممکن از تعصب و پیش‌داوری‌ها به دور بود.
- ۹۳- تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش (شناختی - مفهومی) کارآمدتر از تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش (ادراکی - احساسی) است.
- ۹۴- در روش (مصاحبه - پرسش‌نامه) محقق براساس پاسخ‌های دریافت کرده، پرسش بعدی خود را معلوم می‌کند.

اصطلاحات و تعاریف

اصطلاحات و مفاهیم زیر را تعریف کنید.

- ۹۵- فرضیه:
- ۹۶- توصیف:
- ۹۷- روش علمی:

۹۸- تعریف عملیاتی:

۹۹- روان‌شناسی:

۱۰۰- ادراک:

۱۰۱- تفکر:

پاسخ کامل

به سوالات زیر پاسخ کامل بدهید.

۱۰۲- منابع کسب آگاهی و معرفت را نام ببرید.

۱۰۳- در چه صورت پاسخ‌های اولیه ارائه‌شده به مسئله‌های علمی پذیرفته نمی‌شود؟

۱۰۴- علم روان‌شناسی چه اهدافی را دنبال می‌کند؟

۱۰۵- در روش علمی، دانشمند چگونه در جهت ابهام‌زدایی اقدام می‌کند؟

۱۰۶- چرا پیش‌بینی و کنترل در روان‌شناسی نسبت به بسیاری از علوم تجربی دیگر دشوارتر است؟

۱۰۷- نظریات و مبانی غیرتجربی چه کاربردی در بررسی موضوعات و پدیده‌های مختلف دارند؟

۱۰۸- در هر یک از پژوهش‌های زیر یک متغیر را نام ببرید.

۱۰۹- بررسی ارتباط نمرات تحصیلی دانش‌آموزان پایه هفتم با میزان استراحت آن‌ها در طول شبانه‌روز:

۱۱۰- بررسی تأثیر خوراکی‌های فست‌فودی بر اضافه‌وزن دانش‌آموزان دوره ابتدایی:

۱۱۱- بررسی تأثیر میزان مطالعه والدین بر مهارت‌های گفتاری فرزندان:

۱۱۲- دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی چیست؟

۱۱۳- چگونه شکل‌گیری سطوح مختلف شناخت را تا انتهای سطح پایه بیان کنید.

۱۱۴- چه عواملی موجب می‌شود در برخی مسائل علمی و حتی تعریف یک علم نتوان به یک نظریه واحد رسید؟

۱۱۵- با توجه به متن زیر، نوع پردازش مهلا و فرید را مشخص کنید:

«مهلا و فرید برای خرید کفش مدرسه همراه پدرشان به بازار می‌روند. مهلا کفشی را که به شکل یک شخصیت کارتونی است انتخاب می‌کند و فرید هم یک کفش بنددار را پوشیده و پس از چند بار قدم‌زدن آن را انتخاب می‌کند.»

■ نوع پردازش مهلا:

■ نوع پردازش فرید:

۱۱۶- روش مشاهده چه کاربردی در جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی دارد؟

۱۱۷- مصاحبه به عنوان یکی از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات چه تفاوتی با گفت‌وگوی معمولی دارد؟

۱۱۸- آزمون‌ها به عنوان یکی از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات چه ویژگی‌هایی دارند؟

درس

۱

روان‌شناسی؛ تعریف و روش مورد مطالعه

مقدمه

علم روان‌شناسی با پرسش‌هایی مواجه بوده که پاسخ علمی به آن‌ها از دغدغه‌های روان‌شناسان است:

- چرا هنگام مطالعه حواسمان مدام پرت می‌شود؟
- عوامل مؤثر بر فراموشی چیست؟
- چرا یک فرد وقتی که در جمع قرار می‌گیرد متفاوت از سایر موقعیت‌ها عمل می‌کند؟
- تماشای برنامه‌های خشونت‌آمیز رسانه‌ها چه تأثیری بر پرخاشگری کودکان دارد؟

منابع کسب آگاهی و معرفت

- ۱) عقل (روش‌های فلسفی و استدلال‌های منطقی)
- ۲) شهود و دریافت درونی
- ۳) استناد به وحی، آیات الهی، سخن و عمل بزرگان
- ۴) تجربه (روش‌های علم تجربی)

منابع و روش‌های کسب آگاهی و معرفت

نکته نباید این چهار منبع را در مقابل یکدیگر قلمداد نمود، بلکه هر یک از آن‌ها ویژگی‌های مخصوص به خود را دارند که می‌توانند تکمیل‌کننده جنبه‌های مختلف آگاهی و معرفت باشند.

علم تجربی و مفاهیم آن

تعریف علم تجربی: از منابع کسب آگاهی و معرفت که از روش‌ها و ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری برای بررسی موضوعات مورد مطالعه استفاده می‌کند.

مسئله

- شروع پژوهش‌های دانشمندان با طرح مسئله
- مثال: گذشت زمان بر پایداری حافظه چه تأثیری دارد؟

فرضیه

- پاسخ اولیه و تا حد ممکن سنجیده دانشمندان به مسئله‌های علمی
- استفاده دانشمندان از دانش و تجربه‌های قبلی و قوه تخیل خود برای بیان فرضیه‌ها
- ضمن این‌که در پاسخ به یک سؤال می‌آیند می‌توانند باعث طرح سؤال‌های دیگر هم باشند.
- در صورت پذیرفته شدن در شرایط مختلف آزمایشی به قانون یا اصل تبدیل می‌شوند.
- مثال: گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود.

اصل (قانون)

- فرضیه‌های تأییدشده در شرایط مختلف آزمایشی
- مثال: قانون تأثیر گذشت زمان بر حافظه

نظریه

- مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع
- مثال: نظریه‌های فراموشی

مفاهیم علم تجربی

مراحل تأیید یا رد فرضیه:

۱) باید فرضیه‌ها را براساس مشاهدات تجربی بیازماییم و نتیجه را با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت دهیم.

۲) پس از بررسی اگر مطابقت و همخوانی وجود نداشته باشد، پاسخ ارائه‌شده پذیرفته نمی‌شود.

نکته پذیرفته شدن یک فرضیه لزوماً به معنای درست بودن آن نیست، بلکه ممکن است فرضیه‌ای که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است، پس از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی و یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان کنار گذاشته شده و نادرست تلقی گردد.

اهداف علم روان‌شناسی

● بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از چیستی مفهوم و موضوع مورد مطالعه

● مؤثر بودن چگونگی توصیف هر دانشمند در مواجهه او با آن موضوع

● تأثیرپذیری روان‌شناسان همانند سایر دانشمندان علوم تجربی از پیش‌فرض‌ها و نظریات پذیرفته‌شده در هر علم، ارزش‌ها و جهت‌گیری‌های ذهن خویش

● مثال: حافظه یعنی قدرت یادآوری و بازشناسی خاطرات گذشته

توصیف

● بیان چرایی اتفاق افتادن یک پدیده

● احتمال وجود تبیین‌های متفاوت و در عین حال صحیح برای یک موضوع

● دشواری توصیف موضوعات انسانی ← ارائه تبیین‌های متفاوت از آن‌ها

● مثال: تکرار به موقع خاطرات موجب تحکیم حافظه می‌شود.

تبیین

● دشواری بیشتر نسبت به سایر علوم به دلیل پیچیدگی و دشواری توصیف و تبیین در موضوعات مختلف این علم

● پیش‌بینی و کنترل موضوعی که توصیف و تبیین روشن‌تری داشته باشد، آسان‌تر است.

● مثال: پیش‌بینی و کنترل انگیزه پیشرفت به مراتب دشوارتر از پیش‌بینی انبساط فلز توسط گرماساز.

پیش‌بینی و کنترل

نکته هر نظریه علمی که براساس مشاهده و تجربه شکل گرفته است خود بر نظریات و مبانی غیرتجربی تکیه داشته و با تغییر در آن‌ها فرضیات و نظریات مطرح‌شده در علم تجربی نیز تغییر خواهد کرد.

روش علمی و ویژگی‌های آن

- از روش‌های کسب آگاهی و معرفت که مشاهده و تجربه رکن اساسی آن است.
- این روش‌ها تنها در حیطه موضوعات و پدیده‌های قابل مشاهده قابل اجرا هستند.
- تعریف: فرایند جست‌وجوی باقاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین

روش علمی

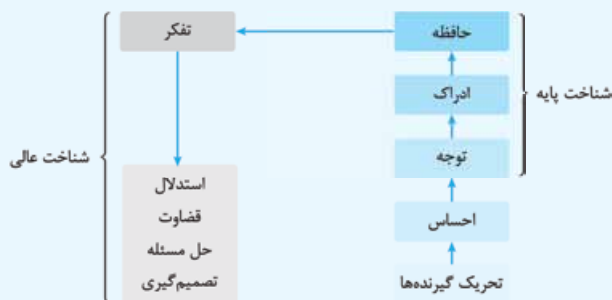
روان‌شناسی و مفاهیم آن

تعریف: علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی (شناخت)

مفاهیم	ویژگی
رفتار	هر نوع فعالیت مورد مشاهده جاندار
	محدود نبودن مطالعه رفتار به انسان‌ها
فرایندهای ذهنی	در بسیاری آزمایش‌ها تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.
	مثال ۱: حسین با دیدن دوستش به سمت او می‌رود. مثال ۲: کودک‌کان، حرکت مادران را با چشم ردیابی می‌کنند.
فرایندهای ذهنی	امور غیر قابل مشاهده
	مطالعه تجربی آن‌ها به واسطه آثار و کارکردهای قابل مشاهده آن‌ها
فرایندهای ذهنی	مثال ۱: فاطمه با نگاه به آینده به رشته تحصیلی دانشگاهی‌اش می‌اندیشد.
	مثال ۲: تصاویر زیبای معابر شهری احساس خوشایندی به شهروندان می‌دهد.

شناخت

روان‌شناسی نوین در تبیین موضوعات مورد مطالعه با واژه شناخت بسیار سروکار دارد.
تعریف شناخت: فرایند توجه تا تصمیم‌گیری شناخت نامیده می‌شود.

چگونگی شکل‌گیری سطوح مختلف شناخت

سطوح شناخت	موارد	تعریف
پایه	توجه	انتخاب یک یا چند محرک احساس‌شده
	ادراک	فرایند تفسیر و معنابخشی به محرک‌های انتخابی
	حافظه	محفظه نگه‌داری تفسیرها (ادراک‌ها)
شناخت عالی	انواع تفکر (استدلال، قضاوت، حل مسئله، تصمیم‌گیری)	تفکر یعنی فرایند استفاده از اطلاعات موجود در حافظه

احساس

تعریف: تحریک گیرنده‌های حسی توسط محرک‌های مختلف محیط از سطوح شناخت محسوب نمی‌شود.

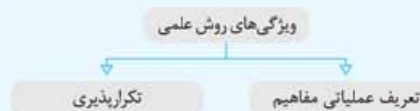
- به جریان یک عمل اشاره دارد.
- یعنی جریان رسیدن به هدف در مسیر مبدأ به مقصد
- در جست‌وجوی چیزی بودن ← هدفمندی روش علمی
- بی‌هدف بودن اقدام ← عدم نتیجه‌بخشی اقدام

نظام‌دار: تابعیت روش علمی از قواعد مشخص و منظم

موقعیت نامعین: شناسایی موقعیت‌های ناشناخته و سپس ابهام‌زدایی و روشن‌سازی آن‌ها با استفاده از روش‌های تجربی

مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی: هرچند هر دو با مسئله مواجه می‌شوند، اما مواجهه فرد دانشمند برخلاف فرد عادی، منظم و قاعده‌مند است.

نکته: علم تجربی نمی‌تواند مسائل غیر قابل مشاهده را بررسی کند و تنها چیزی که در مواجهه با این مسائل می‌تواند ادعا کند، نمی‌دانم است.

تعریف عملیاتی مفاهیم

تعریف: هر چیزی که تغییر می‌کند.

مثال: «نمره» و «میزان استراحت» متغیر هستند، زیرا مقادیر مختلفی از ۰ تا ۲۰ را شامل می‌شوند.

تعریف: یعنی در روش علمی، متغیرهای مورد نظر به شکل دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری تعریف شوند.

تعریف عملیاتی باید به گونه‌ای باشد که همه افراد با مطالعه آن به برداشت یکسان یا تقریباً یکسانی برسند.

مثال: تعریف عملیاتی هوش عبارت است از قدرت سازگاری با محیط و به عبارت دقیق‌تر منظور از هوش، عددی است که با اجرای آزمون سازگاری به دست می‌آید.

تعریف عملیاتی واژگانی چون تصمیم‌گیری، اضطراب، قضاوت و پیشرفت تحصیلی دشوارتر از واژگانی چون کلسترول، هورمون، اتم و سوخت و ساز است.

تکرارپذیری

یافته‌های به‌دست‌آمده از روش علمی شخصی نیست، بلکه هر دانشمند با رعایت ضوابط علمی می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند.

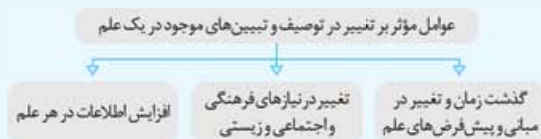
نکته: پاسخ‌ها و یافته‌های به‌دست‌آمده با روش‌های منحصر به فرد و غیر قابل تکرار توسط دیگران در مجموعه روش‌های علمی قرار نمی‌گیرد.

همه علوم به یک میزان دارای یافته‌های تکرارپذیر نیستند.

مثال: یافته‌های یکسان علم فیزیک بیشتر از یافته‌های یکسان روان‌شناسی است.

دلایل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی

- پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان
- رعایت مسائل اخلاقی
- تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی

تعریف: دریافت و فهم بیشتر

پردازش

هر چه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش برویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود.

انواع پردازش	ویژگی
ادراکی	متکی بر ویژگی‌های حسی مانند اندازه و شکل ظاهری محرک مثال: خریدن لباس به دلیل رنگ قرمز آن
مفهومی	متکی بر ویژگی‌های حسی و ویژگی‌های کیفی مثال: خرید لباس با توجه به نرمی، کیفیت، دوام و قیمت آن

حل مسئله و تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش مفهومی ← کارآمدی بیشتر از تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش ادراکی

هر چه پردازش مفهومی‌تر باشد ← پایدارتر و کارآمدتر بودن شناخت

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی

روش	ویژگی
مشاهده	<ul style="list-style-type: none"> از روش‌های جمع‌آوری و توصیف موضوعات مختلف و مطالعه رفتار حیوانات و آدمیان کاربردها: الف) مطالعه رفتار نوع‌دوستانه در حیوانات (ب) مشاهده و توصیف جزئیات الگوهای حرکتی نوزادان در این روش، اطلاعات باید به شکل دقیق ثبت شوند و تا جای ممکن از تعصب و پیش‌داوری به دور بود.
پرسش‌نامه	<ul style="list-style-type: none"> اطلاعاتی را که با کمک مشاهده مستقیم نمی‌توان به دست آورد با استفاده از این روش می‌توان کسب کرد. در این روش محقق از خود فرد درباره رفتار یا افکار او می‌پرسد. پرسش‌نامه‌ها باید دقیق و معتبر باشند. می‌توان پرسش‌نامه‌ها را به صورت‌های مختلف نمره‌گذاری کرد.
مصاحبه	<ul style="list-style-type: none"> مورد استفاده در موضوعاتی که قابل مطالعه با روش مشاهده یا پرسش‌نامه نیست. در این روش، محقق در ضمن گفت‌وگو و براساس پاسخ‌های دریافت‌کرده پرسش بعدی خود را معلوم و مصاحبه را هدایت می‌کند. برخلاف گفت‌وگوی معمولی روشی هدفمند و سازمان‌یافته است.
آزمون	<ul style="list-style-type: none"> بیش از هر روشی افراد عادی جامعه با این روش مواجه شده‌اند. ابزاری برای کمی‌کردن ویژگی‌های روان‌شناختی هستند. ساخت آن‌ها بسیار دشوار و پیچیده است. باید دقیقاً چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند. در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریباً یکسانی به ما بدهند. استفاده از آزمون‌ها، چگونگی اجرا و تفسیر آن باید در کنار سایر روش‌ها و توسط افراد متخصص انجام شود.

پاسخ سوالات درس ۱

۱. نادرست؛ بررسی تأثیر برنامه‌های خشونت‌آمیز رسانه‌ها بر پرخشگری کودکان از دغدغه‌های روان‌شناسان و بررسی تأثیر برنامه‌های خشونت‌آمیز رسانه‌ها بر الگوهای مناسبات اجتماعی از دغدغه‌های جامعه‌شناسان است.

۲. درست

۳. نادرست؛ چهار منبع مختلف معرفت و آگاهی اگرچه هر یک ویژگی‌های مخصوص به خود را دارند، اما می‌توانند تکمیل‌کننده جنبه‌های مختلف آگاهی و معرفت باشند.

۴. درست

۵. درست

۶. نادرست؛ روان‌شناسان همانند سایر دانشمندان علوم تجربی غالباً تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها، نظریات پذیرفته‌شده در هر علم، ارزش‌ها و جهت‌گیری‌های ذهن خویش هستند.

۷. نادرست؛ همیشه این احتمال وجود دارد که برای یک موضوع یا پدیده، تبیین‌های متفاوت و در عین حال صحیحی وجود داشته باشد؛ بنابراین نباید با دست‌یافتن به یک تبیین خاص، تبیین‌های محتمل یا صحیح دیگر را رد کنیم.

۸. درست

۹. درست

۱۰. نادرست؛ در جست‌وجوی چیزی بودن در روش تجربی (علمی) موجب می‌شود روش علمی هدفمند باشد.

۱۱. نادرست؛ اگرچه ممکن است بسیاری از انسان‌ها با روش‌هایی منحصربه‌فرد مسائلی را حل کنند، اما اگر پاسخ آن‌ها به وسیله دیگران قابل تکرار نباشد در مجموعه روش علمی قرار نمی‌گیرد.

۱۲. درست

۱۳. درست

۱۴. درست

۱۵. نادرست؛ عالی‌ترین مرتبه شناخت، حل مسئله و تصمیم‌گیری است.

۱۶. نادرست؛ فرایندهای ذهنی را به واسطه آثار و کارکردهای قابل مشاهده آن‌ها مورد مطالعه تجربی قرار می‌دهیم.

۱۷. نادرست؛ علاوه بر مشاهده در محیط طبیعی، برخی از محققان در محیط آزمایشگاهی به مشاهده رفتارهای مورد نظر می‌پردازند.

۱۸. درست

۱۹. طرح مسئله

۲۰. مشاهده

۲۱. فرضیه‌ها

۲۲. توصیف

۲۳. قوه تخیل

۲۴. توصیف - تبیین

۲۵. نمی‌دانم

۲۶. هدفمند

۲۷. پیش‌بینی - کنترل

۲۸. طرح مسئله

۲۹. موقعیت نامعین

۳۰. متغیر

۳۱. دشوارتر

۳۲. رفتار

۳۳. قابل اندازه‌گیری

۳۴. یک عمل

۳۵. مستقیم

۳۶. حافظه

۳۷. دشوارتر

۳۸. پیچیده‌تر

۳۹. تصمیم‌گیری

۴۰. مفهومی‌تر

۴۱. مشاهده

۴۲. پرسش‌نامه‌ها

۴۳. کمی

۴۴. گزینه «۳» ترتیب مفاهیم در پژوهش علمی به ترتیب عبارت‌اند از: (۱) طرح مسئله (۲) فرضیه (۳) اصول یا قوانین علمی (۴) نظریه

۴۵. گزینه «۲» توصیف یعنی بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از چیستی مفهوم و موضوع مورد مطالعه. عبارت‌های (الف) و (پ)، علم تاریخ را توصیف می‌کنند.

- تبيين به بيان چرایی اتفاق افتادن یک پدیده می‌پردازد. عبارت (ب)، علت عبرت از گذشتگان در نتیجه مطالعه تاریخ را بیان می‌کند که نوعی تبیین است.
۴۶. گزینه «۳» پیش‌بینی و کنترل موضوعی که توصیف و تبیین روشن‌تری داشته باشد، آسان‌تر است.
۴۷. گزینه «۴» مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی در این است که هرچند هر دو با مسئله مواجه می‌شوند اما مواجهه دانشمند برخلاف فرد عادی، منظم و قاعده‌مند است.
۴۸. گزینه «۲» فرضیه پاسخ اولیه پژوهشگران به مسئله‌های علمی است که دانشمندان برای بیان آن‌ها از تجربیات شخصی خود استفاده می‌کنند؛ بنابراین عبارت «گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود.» فرضیه این پژوهش است. فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن در شرایط مختلف آزمایشی به قانون یا اصل تبدیل می‌شوند. بنابراین عبارت «گذشت زمان یکی از عوامل مؤثر بر عملکرد حافظه است.» قانون یا یک اصل علمی است.
۴۹. گزینه «۴» روش علمی یکی از روش‌های کسب آگاهی و معرفت است که مشاهده و تجربه، رکن اساسی آن است. روش‌های ارائه شده در علم تجربی تنها در حیطه امور مشاهده‌پذیر، قابل اجرا و معتبر هستند و نمی‌توان از آن‌ها در حیطه امور غیر قابل مشاهده با حواس پنج‌گانه استفاده کرد.
۵۰. گزینه «۳» در تعریف عملیاتی، منظور از هوش عددی است که با اجرای آزمون سازگاری به دست می‌آید.
۵۱. گزینه «۱» فرضیه پاسخ اولیه پژوهشگران به مسئله‌های علمی است. فرضیه‌ها گزاره‌هایی هستند که به صورت خبری (نه پرسشی) می‌آیند؛ بنابراین عبارت‌های پرسشی فرضیه مسئله هستند. گزینه (۲) نیز به صراحت یک نظریه را بیان نموده؛ پس نمی‌تواند یک فرضیه باشد.
۵۲. گزینه «۲» دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی، پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان، رعایت مسائل اخلاقی، تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی است.
۵۳. گزینه «۲» شناخت پایه شامل توجه، ادراک و حافظه می‌شود.
۵۴. گزینه «۳» پردازشی که علاوه بر ویژگی‌های حسی تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی قرار دارد، پردازش مفهومی است.
۵۵. گزینه «۲» شناخت عالی شامل انواع تفکر یعنی استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری است.
۵۶. گزینه «۲» پردازش متکی بر ویژگی‌های حسی مانند شکل ظاهری، اندازه و جذابیت‌های بصری پردازش ادراکی است. بنابراین عبارت‌های (الف) و (ب) پردازش ادراکی است. پردازشی که علاوه بر ویژگی‌های حسی تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی قرار دارد، پردازش مفهومی است. توجه به سبک یا سنگین بودن کوله‌پشتی ناشی از پردازش مفهومی است.
۵۷. گزینه «۳» آزمون‌ها باید دقیقاً همان چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند.
- بسیاری از محققان با مشاهده، رفتار حیوانات و آدمیان را مطالعه می‌کنند.
۵۸. «پ»
۵۹. «ت»
۶۰. «الف»
۶۱. «ت»
۶۲. «پ»
۶۳. «ب»
۶۴. «ب»
۶۵. «ت»
۶۶. «پ»
۶۸. روش‌های تجربی
۶۹. دقیق بودن، بی‌طرف بودن
۷۰. تبیین
۷۱. نظریه
۷۲. تجربه‌های قبلی خود، دانش خود، استفاده از قوه تخیل خود
۷۳. پیش‌بینی و کنترل
۷۴. فرایند
۷۵. نظام‌دار بودن
۷۶. دقیق، شفاف، قابل اندازه‌گیری
۷۷. تکرارپذیری
۷۸. رفتار
۷۹. حافظه
۸۰. پردازش
۸۱. تعریف عملیاتی
۸۲. آزمون‌ها
۸۳. آزمون‌ها
۸۴. بیان علل
۸۵. قابل اندازه‌گیری
۸۶. یکسان
۸۷. نیست - نمی‌شود
۸۸. احساس
۸۹. قابل مشاهده
۹۰. حسی
۹۱. عملیاتی
۹۲. مشاهده
۹۳. مفهومی - ادراکی
۹۴. مصاحبه
۹۵. پاسخ‌های اولیه و سنجیده دانشمندان به مسئله‌های علمی
۹۶. بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از چستی مفهوم و موضوعی است که قصد مطالعه و بررسی آن را داریم.
۹۷. فرایند جست‌وجوی با قاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین
۹۸. تعریفی از متغیر که دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری باشد.
۹۹. علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی (شناخت)
۱۰۰. به فرایند تفسیر و معنابخشی به محرک‌های انتخابی، ادراک گفته می‌شود.
۱۰۱. فرایند استفاده از اطلاعات موجود در حافظه، تفکر نام دارد که شامل استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری می‌شود.
۱۰۲. الف) عقل / ب) شهود و دریافت درونی / پ) استناد به وحی، آیات الهی و سخنان بزرگان / ت) تجربه
۱۰۳. برای پذیرش پاسخ‌های اولیه ارائه شده به مسئله‌های علمی و تأیید یک فرضیه باید آن پاسخ‌ها را براساس مشاهدات تجربی بیازماییم و نتیجه را با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت دهیم؛ پس از بررسی اگر مطابقت و همخوانی وجود نداشته باشد، پاسخ ارائه شده پذیرفته نمی‌شود.
۱۰۴. هدف علم روان‌شناسی همانند سایر علوم تجربی توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل موضوع پژوهش است.
۱۰۵. دانشمند به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی است. دانشمند با طرح مسئله، موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کند و سپس با روش‌های تجربی، سعی می‌کند تا به آن‌ها پاسخ داده و این موقعیت‌ها را روشن سازد.
۱۰۶. مهم‌ترین دلیل دشواری پیش‌بینی و کنترل در علم روان‌شناسی، پیچیدگی و دشواری توصیف و تبیین در موضوعات مختلف این علم است؛ مثلاً انسان و رفتارهای او به عنوان موضوعی برای بررسی‌های علمی در روان‌شناسی دارای ابعاد و ویژگی‌های مختلف و بسیار پیچیده‌ای است. انسان علاوه بر آن که جسم

ت) علاوه بر این، آزمون‌ها در دفعات متعدد اجرا باید همان چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند. / ث) علاوه بر این، آزمون‌ها در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریباً یکسانی به ما بدهند. / ج) استفاده از آزمون‌ها، چگونگی اجرا و تفسیر آن باید در کنار سایر روش‌ها باشد و به دست افراد متخصص انجام شود.

و بدن دارد، دارای ابعاد غیرجسمانی هم است که با بدن در ارتباط تنگاتنگی است. این امر باعث می‌شود که توصیف دقیق از موضوعات مختلف در انسان مانند هوش، عواطف، شناخت، اراده، خود و ... بسیار دشوار گردد و در نتیجه، شاهد تبیین‌های متفاوتی از این موضوعات و مانند آن‌ها در روان‌شناسی باشیم. **۱۰۷.** موضوعی را که قابل مشاهده نیست نمی‌توان با روش تجربی بررسی کرد و درباره آن گزاره‌ای تجربی (علمی) صادر کرد، اما گاه می‌توان با استناد به منابع و روش‌های دیگر کسب آگاهی و معرفت، گزاره‌های صحیح و معتبری را درباره آن موضوع بیان نمود. از سوی دیگر هر نظریه علمی که براساس مشاهده و تجربه شکل گرفته است خود بر نظریات و مبانی غیرتجربی (یعنی سه حیطه دیگر آگاهی و معرفت) تکیه داشته و با تغییر در آن‌ها فرضیات و نظریات مطرح‌شده در علم تجربی نیز تغییر خواهد کرد.

۱۰۸. الف) «نمرات تحصیلی» از صفر تا بیست قابل تغییر است؛ پس متغیر است. «میزان استراحت» نیز از صفر تا ۲۴ ساعت تغییر می‌کند و آن هم متغیر است. / **ب)** «اضافه‌وزن» از صفر تا چندین کیلوگرم قابل تغییر است؛ پس متغیر است. / **پ)** «میزان مطالعه والدین» از صفر تا ۲۴ ساعت تغییر می‌کند؛ پس متغیر است. **۱۰۹.** پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان، رعایت مسائل اخلاقی، تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی و ... است.

۱۱۰. محیط ما لبریز از محرک‌های مختلف است. این محرک‌ها گیرنده‌های حسی همچون گوش و چشم را تحریک می‌کنند که به نتیجه آن احساس می‌گویند؛ پس از آن ما به کمک توجه، یک یا چند محرک احساس‌شده را انتخاب می‌کنیم. سپس محرک انتخاب‌شده را تعبیر و تفسیر می‌کنیم. به فرایند تفسیر و معنابخشی به محرک‌های انتخابی، ادراک گفته می‌شود. در مرحله بعد تفسیرهای خود را در محفظه‌ای نگه‌داری می‌کنیم که به آن حافظه می‌گویند. به فرایندهای توجه ادراک و حافظه، شناخت پایه می‌گویند.

۱۱۱. گذشت زمان و تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم، تغییر در نیازهای فرهنگی و اجتماعی و زیستی و همچنین افزایش اطلاعات در هر علم باعث تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم می‌شود. این امر گاهی باعث می‌شود که در برخی مسائل و یا حتی تعریف یک علم نتوان به یک نظریه واحد یا دیدگاهی منسجم رسید.

۱۱۲. نوع پردازش مهلا: ادراکی

نوع پردازش فرید: مفهومی

۱۱۳. مشاهده یکی از روش‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات و توصیف موضوعات مختلف است و بسیاری از محققان با مشاهده، رفتار حیوانات و آدمیان را مطالعه می‌کنند؛ مثلاً با مشاهده دقیق رفتار حیوانات می‌توانیم رفتار نوع‌دوستانه در آن‌ها را مطالعه کنیم یا با فیلم‌برداری از نوزادان، می‌توان جزئیات الگوهای حرکتی آنان را مشاهده و توصیف کرد. علاوه بر مشاهده در محیط طبیعی برخی از محققان در محیط آزمایشگاهی به مشاهده رفتارهای مورد نظر می‌پردازند. **۱۱۴.** در مصاحبه، محقق در ضمن گفت‌وگو و براساس پاسخ‌های دریافت‌کرده، پرسش بعدی خود را معلوم و مصاحبه را هدایت می‌کند؛ بنابراین مصاحبه برخلاف گفت‌وگوی معمولی، هدفمند و سازمان‌یافته است.

۱۱۵. الف) آزمون‌ها ابزاری برای کمی‌کردن ویژگی‌های روان‌شناختی هستند. /

ب) ساخت آزمون‌ها بسیار دشوار است و فرایند پیچیده‌ای را طی می‌کند. /

پ) آزمون‌ها باید دقیقاً همان چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند. /

ردیف	امتحان نوبت اول (میان‌سال): روان‌شناسی		رشته: علوم انسانی		تاریخ امتحان: دی‌ماه	
	امتحان شماره ۱	پایه یازدهم دوره دوم متوسطه	مدت امتحان: ۷۰ دقیقه	نمره		
۲	۱	درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید. کنترل و پیش‌بینی در روان‌شناسی نسبت به بسیاری از علوم تجربی دیگر با دشواری بیشتری روبه‌رو است. از دیدگاه اسلام در هفت سال چهارم، باید با فرد به منزله مشاور رفتار کرد و او را چون عضو بزرگ خانواده دانست. تازگی موضوع ارائه‌شده، تمرکز ایجاد می‌کند و هر چه قدر محرک مورد نظر به دفعات متعدد ارائه شود تمرکز بیشتری شکل می‌گیرد. در رمزگردانی جزء به جزء نسبت به رمزگردانی کلی امکان خطای بیشتری وجود دارد.	۲			
۲	۵	گزینه درست را انتخاب کنید. روان‌شناسان در دنبال کردن کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی باید دقیق و بی‌طرف باشند؟ (۱) توصیف (۲) تبیین (۳) کنترل (۴) پیش‌بینی	۶			
۲	۶	هر یک از ابیات زیر به ترتیب به تأثیر کدام عوامل مؤثر بر رشد اشاره دارند؟ الف) همه فیلسوفان یونان و روم ندانند کرد انگبین از زقوم ب) زمین شوره سنبل برنیارد در او تخم عمل ضایع مگردان (۱) محیطی - وراثتی (۲) وراثتی - محیطی (۳) محیطی - محیطی (۴) وراثتی - وراثتی	۷			
۲	۷	در چه صورت اثر منفی انجام‌دادن چند تکلیف هم‌زمان کاهش می‌یابد؟ (۱) فرد انجام‌دهنده آن تکالیف برای اولین بار با آن‌ها مواجه شود. (۲) دو یا چند تکلیف با یکدیگر متفاوت باشند. (۳) تکالیف مورد نظر دشوار نباشد. (۴) مدت انجام آن تکالیف بیشتر شود.	۸			
۲	۸	انواع رمزگردانی کدام‌اند؟ (۱) حسی - دیداری - شنیداری (۲) دیداری - گفتاری - معنایی (۳) حسی - معنایی - گفتاری (۴) دیداری - شنیداری - معنایی	۳			
۳	۹	در جای خالی کلمات مناسب قرار دهید. مصاحبه برخلاف .....، هدفمند و سازمان‌یافته است.	۱۰			
۳	۱۰	روان‌شناسی رشد، مطالعه علمی انسان از زمان ..... تا پایان زندگی اوست.	۱۱			
۳	۱۱	در نزد روان‌شناسان گشتالتی، ..... اهمیت زیادی دارد.	۱۲			
۳	۱۲	هدف از داشتن حافظه قوی، شکل‌دهی به ..... است.	۱۳			
۳	۱۳	به همه چیزهایی که در دامنه توجه ما قرار می‌گیرد، ..... کامل نداریم.	۱۴			
۳	۱۴	بسیاری از فراموشی‌ها ناشی از کم‌توجهی و نبود ..... است.	۲			
۲	۱۵	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه بدهید. فرضیه‌های یک پژوهش در صورت تأیید و پذیرفته شدن در شرایط مختلف آزمایشی به کدام مفهوم تبدیل می‌شوند؟	۱۶			
۲	۱۶	در روان‌شناسی به رفتارهایی که وابسته به آمادگی زیستی است چه می‌گویند؟	۱۷			
۲	۱۷	براساس کدام یک از اصول مکتب گشتالت ما تمایل داریم اشکال را به صورت متصل و پیوسته ببینیم نه غیر پیوسته؟	۱۸			
۲	۱۸	درجه بندی خاطرات براساس کدام یک از ویژگی‌های حافظه صورت می‌گیرد؟				

۱/۵	سه مورد از ویژگی‌های مسئله را بیان کنید.	۲۶
۱/۵	در نمودار زیر، موارد «الف»، «ب» و «پ» کدامیک از مراحل روش پس‌خباست؟	۲۷
۲۰	جمع نمرات	«موفق باشید»

ردیف	امتحان نوبت دوم (پایان سال): روان‌شناسی		رشته: علوم انسانی	
	امتحان شماره ۶	پایه یازدهم دوره دوم متوسطه	مدت امتحان: ۷۰ دقیقه	تاریخ امتحان: خردادماه
۱	درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.			
۱	یادگیری از مهم‌ترین عوامل وراثتی است که بر روی تغییرات رشدی تأثیر بسزایی دارد.			
۲	عوامل بیرونی چون عدم حمایت اجتماعی باعث شکل‌گیری باورهای غلط می‌شود.			
۳	رمزگردانی کودکان به صورت کلی و رمزگردانی بزرگسالان به صورت جزءبه‌جزء است.			
۴	برآورد دقیق حداکثر مدت‌زمان مفید برای ایجاد توجه مستمر، به ویژگی‌های شخصی و دشواری تکلیف مورد نظر بستگی دارد.			
۲	گزینه درست را انتخاب کنید.			
۵	کدام گزینه از ویژگی‌های مسئله زیر است؟ «علت گرم شدن کره زمین چیست؟»			
	(۱) در این مسئله اقدامات مشخص و استاندارد نداریم.	(۲) موقعیت اولیه این مسئله مشخص است.		
	(۳) پیچیدگی و دشواری حل مسئله از ویژگی‌های آن است.	(۴) در این مسئله ابهام‌های زیادی وجود دارد.		
۶	کدام گزینه به عناصر هر نگرش اشاره دارد؟			
	(۱) اسنادی - آمادگی برای عمل - عاطفی	(۲) ادراکی - احساسی - اسنادی		
	(۳) اجتماعی - ادراکی - آمادگی ذهنی	(۴) شناختی - احساسی - آمادگی برای عمل		
۷	پدیده نوک‌زبانی ناشی از مشکل در کدامیک از مراحل حافظه است؟			
	(۱) رمزگردانی	(۲) ذخیره‌سازی	(۳) بازیابی	(۴) اندوزش
۸	با توجه به عبارت زیر، میلاد به ترتیب از کدام شیوه مقابله با فشار روانی و کدام سبک تصمیم‌گیری استفاده کرده است؟ «میلاد به دلیل کسب نمرات پایین و ناامیدی از درس‌خواندن دچار فشار روانی شده و تحصیل در مدرسه را رها می‌کند، سپس با این‌که به کارهای فنی علاقه ندارد، تصمیم می‌گیرد مانند برادرش در یک تعمیرگاه مکانیکی شاگردی و کار کند.»			
	(۱) منفعل‌بودن - سبک تصمیم‌گیری وابسته	(۲) انجام رفتار تکانشی - سبک تصمیم‌گیری تکانشی		
	(۳) منفعل‌بودن - سبک تصمیم‌گیری اجتنابی	(۴) انجام رفتار تکانشی - سبک تصمیم‌گیری وابسته		
۳/۵	در جای خالی کلمات مناسب قرار دهید.			
۹	هر چه پردازش ما ..... باشد شناخت شکل‌گرفته، پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود.			
۱۰	رشد هیجانی در انسان نسبت به حیوانات ..... است.			
۱۱	یادگیری حاصل از حل مسئله در مقایسه با سایر یادگیری‌ها ..... است.			
۱۲	رشد ..... تغییر اساسی دوره نوجوانی است که با بلوغ جنسی رخ می‌دهد.			
۱۳	عوامل شکل‌دهنده ..... متنوع است و تحت تأثیر نظام شناختی فرد، باورها و ارزش‌های او قرار دارد.			